

İnsan Onuru ve İsrail'in Teo-Politiği

Human Dignity and the Theopolitics of Israel

 Özcan Güngör

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye

ozcan.gungor@hbv.edu.tr

Geliş Tarihi: 08 Eylül 2024

Kabul Tarihi: 30 Aralık 2024

Yayın Tarihi: 19 Ocak 2026

Öz: Bu çalışma, insan onuru kavramını İsrail'in teo-politik bağlamında ele alarak, kavramın sosyo-psikolojik, dini ve pratik boyutlarını inceliyor. Temel amacı, İsrail'in teo-politik stratejilerinde insan onurunun nasıl zedelendiğini ve bunun Filistin halkına yönelik etkilerini anlamaktır. Çalışma, tarihsel-dökümantasyon ve içerik analizi yöntemleriyle nitel bir araştırma olarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda, İsrail'in politikalarının, Yahudi halkının seçilmişlik inancı çerçevesinde diğer etnik grupları ötekileştirdiği ve Filistinlilere yönelik insan hakları ihlallerinin bu inançla meşrulaştırıldığı savunulmaktadır. İnsan onurunun, İsrail'in teo-politik söylemleriyle dini bir araç olarak kullanıldığı ve bunun bölgedeki şiddeti daha da derinleştirdiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İnsan Onuru, Teo-Politik, İsrail, Filistin, Sosyal Kimlik

Abstract: This study examines the concept of human dignity within the theological-political context of Israel, focusing on its socio-psychological, religious, and practical dimensions. The main objective is to understand how human dignity is undermined in Israel's theological-political strategies and its impact on the Palestinian people. The study is conducted as a qualitative research using historical-documentary and content analysis methods. The findings suggest that Israel's policies, grounded in the Jewish belief of being the "chosen people," lead to the marginalization of other ethnic groups and justify human rights violations against Palestinians. It concludes that human dignity is instrumentalized through Israel's theological-political discourse and that this further exacerbates violence in the region.

Keywords: Human Dignity, Theological-Political, Israel, Palestine, Social Identity

1. Giriş

Son yetmiş yılın ulusal ve uluslararası neredeyse tüm insan hakları bildirgelerinde ve sözleşmelerinde insan onuruna temel bir hukuki hak olarak atıfta bulunulmuştur. 1948'de Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 1. maddesinde,

"Bütün insanlar özgür, onur (dignity) ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler, birbirlerine karşı kardeşlik anlayışıyla davranmalıdırlar" ifadesi yer almıştır. (United Nation, 2013).

Benzer şekilde, Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı'nda *"İnsan onuru ihlal edilemez. Saygı gösterilmeli ve korunmalıdır"* denilmiştir (European Union, 2013).

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın Başlangıç kısmında da "onur" kavramına vurgu yapılarak, *"... her insanın onurlu bir hayat sürdürme ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu"* belirtilmiştir (Anayasa, 2024). Ayrıca, birçok Avrupa ülkesinin anayasalarında da insan onuruna atıflar yapılmıştır.

Latince kökenli "dignity/dignitas" kelimesi, belirli bir zümrenin geniş halk kitleleri tarafından saygıya layık görülmesini çağırıştır. Antik Yunan'da bu kavram, sadece site (polis) üyeleri olan erkekler arasında geçerliydi; köleler, kadınlar ve Helen olmayanlar bu eşitlik ve haklardan mahrumdu (Lewis, 2007). Ancak ilerleyen süreçte hem hukuki hem de insanı bir değer olarak kelimenin anlamı genişlemiştir. Onur, zilletin zıddı olarak, insanın izzet, şeref, kerem, haysiyet ve saygınlık gibi değerleri ifade etmek için kullanılmıştır. Bu kavram, insanın hangi durumda olursa olsun salt insan olmasından kaynaklanan değerinin tanınmasını ve ona uygun saygıyı ifade eder etmektedir. Onuru, şerefi ve izzeti dikkate alarak hareket etmek, insanı aşağılanmışlık ve onuru çiğnenmişlik duygusundan korumak amacına yönelik değerlendirmek gerekir.

İnsanın onuru, insanlığından ve varoluşundan kaynaklanır. İslam öğretisinde yaratılıştan itibaren her insan, onurlu, şerefli ve haysiyet sahibidir. Bu kıymetlendirilmiş tanım, insanın onurunun insan olmanın getirdiği dokunulmaz bir niteliğe sahip olduğunu gösterir. Onur (izzet), herhangi bir makam, kişi, iktidar, güç veya toplum tarafından verilemez. Kuran'da Nisâ Suresi'nde belirtildiği gibi, *"İnsana onuru kendisi gibi biri vermemiştir ki, kendisi gibi biri ondan alsın" (Nisâ, 4: 139).*

İnsanın onurunun kaynağı insanın kendisi de değildir; eğer onur (izzet), insana doğuştan ve tabiatından gelen bir özellikse, o zaman kaynağı da tamamen aşkındır. Fâtır Suresi'nde de bu konuya işaret edilerek, onurun kaynağının insanüstü bir yerden geldiği belirtilmiştir (Fâtır, 35: 10).

Diğer yandan ilahi dinler geleneğine göre, insanın yaratılış amacı yaratıcısını tanıyıp O'na ibadet etmektir ve bu durum fitratullah olarak adlandırılır. İnsanın yaratılış gayesi olan kulluk, aklın Allah'ı tanıması ve bilmesi, iradenin ise O'na yönelip bağlanmasıyla gerçekleşir (Tevrat, Çıkış 20:2-3; Tesniye 6:4-5; Matta 4:10; Zariyat 51:56; Rum 30:30).

İlahî dinlerde insan onuru öğretisi, bu temele dayanır (Harman, 2013). İlahi dinlerdeki bu temele rağmen dinlerin politik ve gündelik dünya inşalarında kutsal teorileriyle uyumlu olmayan tecrübeleri olmaktadır. Bilhassa son yüzyılda ve özellikle Ortadoğu'da son aylarda yaşanan olaylarda ilahi din müntesiplerinin onurları ve hakları yine ilahi dine inananlar tarafından hunharca ihlal edilmektedir. Masum insanların mallarına, canlarına, insanca yaşama haklarına yönelik acımasızca yoğun saldırılar düzenlenmektedir.

Siyonistlerin, Yahudiliği bir kaynak olarak kullanarak, daha önce anti-Siyonist olan Yahudileri kendi saflarına çekmesi, özellikle 1967'den sonra dini Siyonizm'in yükselişine yol açmıştır (Schwarz, 2018). Dinsel Siyonizm hem dini kaynakları hem de politik hedefleri bir vizyonda birleştirerek teo-politik olarak siyasetine yön vermektedir. Burada dini boyutu Yahudi kutsal tarihi ve metinlerinden ilhamla şekillendiren Siyonist yönetim, sık sık her seviyede dini bilgi, sembol, kişi ve tarihi olaylara atıflarda bulunmaktadır. İşte bu bağlamda bu çalışmada insan onuru kavramını toplumsal ve hukuki bir değer olarak İsrail'in teo-politiğinde nasıl yer aldığı konu edinilmiştir.

Çalışmanın amacı insan onuru kavramının İsrail'in teo-politiği bağlamında sosyo-psikolojik, dinsel ve pratiksel boyutları itibarıyla anlamaya çalışmaktır. Çalışma nitel bağlamda tarihsel-dökümantasyon ve içerik analizi teknikleriyle gerçekleştirilmiştir.

2. İnsan Onurunun Zedelenmesinin Toplumsal Boyutları

Bireylere, topluluklara veya gruplara ruhsal ya da fiziksel mobing uygulama, zarar verme, yaralama, sakat bırakma veya öldürme; rencide etme, örseleme, hırpalama; özgürlüğü kısıtlama ve akıl ve iradenin sınırlarını daraltma gibi insan onuruna yönelik her türlü baskıyı içeren müdahale ve şiddet davranışları, küresel ölçekte toplumsal gerçekliğin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Örtülüden açık müdahaleye, dolaylıdan dolaysız müdahaleye, öfkeden hakarete, sözel şiddetten fiziksel şiddete kadar, ağızdan çıkan kötü bir sözden bedene indirilen yumruğa, kötü bakışlardan fiili müdahaleye, tehditten zorlamaya, çocuk istismarından cinayete, cinsel şiddetten terör eylemlerine, bireyler arası çatışmalardan devlet müdahalesine, iki kişi arasındaki kavgadan savaşımlara kadar, insana zarar veren, insanı ezen, onurunu zedeleyen ve baskı kuran müdahaleci tutumlar ve politikalar, dünyanın her köşesinde görülmektedir (Okumuş, 2013).

İnsan onuruna yapılan müdahaleler, kişinin şahsiyetine saldırı olarak görüldüğünde, bu tür müdahalelerin şahsiyeti olumsuz etkileyip ruh sağlığını bozacağı ve kişiyi ümitsizliğe sürükleyeceği açıktır. Bu durumda, birey ve toplumun ruh sağlığı bozulur ve yaşam kalitesi düşer (Okumuş, 2013). Eğer birey ya da toplum, bu olumsuz müdahalelere karşı duruş sergilemezse, onursuzluğu kabul etmiş olur. Onursuz bir kişi, izzetine ve

özgürlüğüne yapılan saldırıları kabullenir. Onura yapılan saldırıların en yıkıcı etkilerinden biri, bireyin bu onursuzlaşmayı kabullenmesidir. Bu durum, birey ve toplumun insani varoluşunu kaybetmesine yol açar. Onuru kaybetmek, yabancılaşmak demektir ve yabancılaşan birey, toplumsal ilişkilerden kopar. Bu tür bireylerin olduğu toplumlarda ise kuralsızlık, anomi ve hukuksuzluk yaygınlaşır.

3. İsrail Teo-Politiğinin Sosyo-Psikolojik Boyutları

3.1. “Gerçekçi Grup Çatışması” ve “Sosyal Kimlik Kuramı” Bağlamında İnsan Onuru

“Gerçekçi Grup Çatışması” kuramı, savaş ya da soykırım gibi şiddet eylemlerinin haklılaştırılabilmesi için toplumda “biz” ve “onlar” şeklinde bir ayrımın oluşturulması gerektiğini ileri sürer (Jackson, 1993). Benzer biçimde, “Sosyal Kimlik Kuramı” da bireylerin kimliklerini inşa ederken “iç grup” ve “dış grup” ayrımı yaptıklarını vurgular. Tajfel ve Turner’a (2004) göre, bireylerin kendi gruplarıyla özdeşleşme süreçlerinde temel güdüler özgüven kazanmaktır. Özellikle grubun toplumda yüksek bir konuma sahip olması, bireyin kendine olan güvenini artırır ve grup aidiyetini güçlendirir (Houghton, 2021). Ulusal kimlik bağlamında, kişinin kendi milletini üstün görmesi, bu özgüveni pekiştirir; böylece “kendimizce haklı sebeplerimiz var” düşüncesi ortaya çıkar ve bireyin yaşamına anlam katar (Searle-White, 2001). Houghton’a (2021) göre bu durum, kimi zaman mağduriyet duygusuyla birleştiğinde, intikamın meşru olduğuna dair bir algı da yaratabilir.

Grup aidiyeti, sağlıklı bir özgüven duygusunun gelişmesine katkı sağlasa da, aşırıya kaçtığında narsisizme, hatta kolektif narsisizme dönüşebilir (Gürsu ve Özokudan, 2019). Kolektif narsisizm, grubun diğerlerinden üstün olduğu inancını pekiştirir ve bu üstünlük algısı, iç grubun kendisini dış dünyadan farklı ve özel görmesine neden olur. Bu durum, grubun dışarıdan yeterince anlaşılmadığı veya takdir edilmediği hissiyle öfke ve kaygı duygularını da beraberinde getirir (Eker, 2023). Irk veya sınıf temelli ayrımcılık ile sosyal baskı, bu hiyerarşik grup yapılanmalarını daha da güçlendirir. Sosyal Baskı Kuramı’na göre, bireyler veya topluluklar kendi gruplarını üstün gördüklerinde, baskı ve ayrımcılık eğilimleri kaçınılmaz hale gelir. Psikanalitik kuram ise bu olguyu “küçük farklılıkların narsisizmi” kavramıyla açıklar; bu, benzer gruplar arasındaki küçük farkların bile düşmanlık yaratmasına yol açabileceğini öne sürer (Houghton, 2021).

İsrail halkının diğer toplumlarla ilişkilerinde genellikle mücadele ve düşmanlık teması öne çıkarken, Ürdün Nehri’nin doğusunda veya Sina Yarımadası’nın güneyinde yaşayan Sami kökenli kavimlere saldırılmaması emredilmiştir, çünkü Tanrı bu toprakları İsrail’e miras olarak vermemiştir. Bu iki grup dışındaki ve savaş açılan kavimlerle ilgili olarak ise erkeklerin öldürülmesi, kadın, çocuk ve hayvanların ganimet olarak alınması

emredilmiştir (Tesniye 2:9, 19; 20:10–15). Diğer bir ifadeyle Tevrat'ta "ensesi kalın" ve "isyankâr" olarak tanımlanan bu kavim için, diğer halkların yok edilmesi zorunludur (Çıkış 32:7–10; 33:3, 5; Tesniye 9:24; 31:27; Sayılar 14).

Yahudi teolojisinde savaş, "seçilmiş halk"ın ülke ve tanrıları Yehova için mücadele etmesi olarak tanımlanır. Buna göre, düşmanın putlarını yıkmak, onlarla evlenmemek, onlara acımamak ve onları öldürme konusunda buyruk verilmiştir (Yasanın Tekrarı 7:1–5). Yahudi dini kültüründe savaş sırasında, bir şehre yaklaşımadan önce barışçıl bir teslimiyet teklifi sunulur ve kabul edilirse şehirdeki insanlara ve mallara dokunulmaz. Ancak, savaş sonrasında ele geçirilen bir şehirdeki savaşabilecek erkeklerin öldürülmesi, kadınlar, çocuklar, hayvanlar ve diğer varlıkların ganimet olarak alınması emredilir. Bu kurallar genellikle yedi Kenan ulusu dışındaki topraklara uygulanır. Kenan ulusları ile olan savaşlarda ise putperest inançların yayılmasını önlemek ve Tanrı'ya başkaldırıları cezalandırmak amacıyla tüm canlıların yok edilmesi buyrulmuştur (Güngör, 2024).

Tanrı, İsrail'in savaşlardaki başarısını belirli koşullara bağlamıştır. Bu koşullar, İsrail'in savaşı sonuna kadar sürdürme kararlılığı, düşman halklarla dostluk anlaşmaları yapmama ve onların tanrılarına tapınmama şartlarını içerir. Uzlaşma girişimleri veya düşmanın tutumunu taklit etme çabaları, Tanrı'nın toprakları İsrail'in elinden almasına yol açacak birer tuzak olarak görülür ve bu durum, İsrail'in kendisine verilen topraktan yoksun kalmasına neden olabilir (Yeşu 23:13; Yeşu 13:1–7; Hakimler 2:22). Tarihte, İsrailoğulları ve Benyaminoğulları arasında da benzer bir savaş yaşanmıştır. İsrailoğulları, Tanrı'nın emriyle savaşı sürdürmüş ve Bünyaminoğulları'nın şehirlerine saldırarak her şeyi yok etmişlerdir (Güngör, 2024).

Kral Saul döneminde birçok savaş yapılmıştır, bunlardan biri Amaleklilerle yapılan savaştır. Tanrı tarafından emredilen bu savaşta, Amaleklilere ait her şeyin yok edilmesi emredilmiştir (I. Samuel 15:3). Amalekliler, yedi Kenan ulusu içinde yer almasa da, şiddetli bir savaşın kurbanı olmuşlardır. Kral Saul'ün ölümünden sonra, Davut kral olmuş ve Yeruşalim'i başkent yaparak İsrail topraklarını genişletmiştir. Tanah metinlerinde, bu krallığın Tanrı tarafından belirlenen savaş emirleriyle kurulduğu belirtilmiştir. İsrailoğulları'nın dini inançlarına zarar verecek olarak görülen uluslar, büyük bir tehdit olarak görülmüş ve tamamen yok edilmiştir (Devarim 7:2–5; 20:16–18).

Siyonistler, Filistin'deki eylemlerini Yeşu'nun putperestlikle mücadelede yaptığı savaşlara benzetmişlerdir. Onlara göre, bu savaşlar Tanrı'nın emriyle yapılan kutsal ve dini görevlerdir. Siyonist Haham Kook, Siyonistlerin antik savaşçı atalarının ruhlarını taşıyan reenkarnasyonlar olduğunu ve şu anki savaşçıların geçmişteki kahramanların ruhlarına

sahip olduğunu savunmaktadır. Ancak bu Siyonist düşünce, Yahudi teolojisinde Tanrı'nın Yeşu'ya verdiği savaş ve yedi halkın imha edilmesi emrinin sadece o döneme özgü olduğunu ve sapkın putperestlikle mücadele için geçerli olduğunu unuttur. Siyonistler, antik çağdaki şartlarla aynı olmadığı için bu dini hükümleri göz ardı etmişlerdir. Gerçekte Siyonistler, Filistin topraklarını ele geçirip devlet kurma amacı doğrultusunda bu dini hükümleri dikkate almamışlardır. Yahudi terör örgütlerinin eylemleri ve Siyonist siyasi hamleler, Filistinlilerin topraklarını kaybetmelerine, öldürülmelerine, zorunlu göçe tabi tutulmalarına ve açık hava hapishanelerine mahkûm edilmelerine yol açmıştır (Alam, 2009).

Bu mesele, İsrail dini ile diğer dinler arasındaki bir mukayeseden ziyade, İsrail halkının tek hakiki Tanrı'ya sahip olduğu inancı ile diğer halkların sahte ilahlara tapması arasında bir mücadele olarak algılanmıştır.

3.2. Mağduriyet Psikolojisi ve Kolektif Narsisizm

Holokost sonrasında Yahudilerin, sinema, akademi, edebiyat ve sanat gibi pek çok alanda yaşadıkları acıları bir tür mağduriyet psikolojisi çerçevesinde ifade ettikleri ve bu deneyimi hâlen “anti-semitizm” söylemi altında koruma ve kullanma eğiliminde oldukları görülmektedir (Finkelstein, 2000). Reicher ve çalışma arkadaşları, dışlanma sürecinin oluşumunu Nazilerin Yahudilere yönelik gerçekleştirdiği soykırım bağlamında ele alır. Onlara göre, Nazizm'in cazibesi, onun kendisini bir “ahlaki görev” veya “kutsal misyon” olarak sunabilmesinden kaynaklanmaktadır. Bu ideoloji, topluluğun ortak bir inanç temelinde yeniden bütünleşmesini ve “yoldaşını kendin gibi sevme” ilkesi etrafında bir dayanışma kurmasını teşvik etmiştir. Bu bağlamda, “yoldaşlık” kavramı iç grubun özünü oluştururken; Yahudiler ve Çingeneler, bu topluluğun ayrıcalıklarından ve haklarından dışlanarak sistematik biçimde ötekileştirilmiştir (Reicher, Haslam ve Rath, 2008).

Tanrı'nın İsrail halkı ile yaptığı ahdin mekânı olan “Sina” dağı ile İbranice'de “nefret” anlamına gelen sin'a kelimesi arasında kurulan etimolojik ilişki, İsrail'e yönelik düşmanlığın onların “seçilmiş halk” statüsünden kaynaklandığı düşüncesine dayandırılmıştır. Bu bakış açısına göre, diğer kavimlerin İsrail'e karşı duyduğu nefret, Tanrı'nın İsrail'i özel bir sevgiyle seçmesinin kaçınılmaz bir sonucu olarak görülmüştür. Böylece İsrailoğulları, kendi yaptıkları zulmü göz ardı ederek, bu düşmanlığı “kiskanılmanın” bir göstergesi olarak yorumlamışlardır (Gürkan, 2012).

3.3. Zekâ ve Etnik Ayrımcılık

Charles Murray ve Richard Herrnstein, "The Bell Curve" adlı çalışmalarında, Yahudilerin ortalama zekâ seviyelerinin diğer etnik gruplardan daha yüksek olduğunu iddia

etmişlerdir (Murray ve Herrnstein, 1994). Bu iddia, özellikle "Ashkenazi Yahudilerinin" ortalama IQ seviyelerinin diğer etnik gruplara göre daha yüksek olduğu şeklinde ifade edilmiştir. Murray, 2007 yılında yayımladığı bir makalede, bu iddiayı yeniden gündeme getirmiştir. Murray ve Herrnstein, bu farkın özellikle sözlü bileşenlerde yoğunlaştığını belirtmektedir (Murray, 2007). Bu bağlamda, belirli bir etnik veya dini grubun diğerlerinden daha zeki olduğu iddiası, insan onuru ilkesine aykırıdır, çünkü bu tür iddialar ayrımcılığa ve eşitsizliğe yol açabilir. Aynı zamanda, bu tür genetik determinizm yaklaşımları, insan onuru kavramıyla çelişir. Belirli bir etnik grubun zekâ açısından üstün olduğunu iddia etmek, diğer grupların değersizleştirilmesine ve ayrımcılığa yol açabilir. Bu durum, insan onuru ilkesine aykırıdır ve toplumsal eşitliği tehdit edebilir. Ayrıca, bu tür iddialar, tarihsel olarak Yahudilere karşı yapılan ayrımcılığın ve antisemitizmin tekrar canlanmasına neden olabilir. Bu kategoriler, bir grubun sözde "pozitif" stereotipleri de dâhil olmak üzere, ırkçılığın yükünü beraberinde taşımaktadır (Gilman, 2008).

Halaha'ya göre, bir Yahudi'nin Yahudi olmayan birini kasten öldürmesi, ondan bir şey çalması veya onu aldatması yasaktır. Ancak, Yahudi olmayan birine dolaylı zarar vermek, kayıp malını elinde tutmak ve alışveriş sırasında onun hatasından yararlanmak kabul edilebilir görülmüştür. Yahudi olmayanlardan (goy/ger toşav) faiz alınmasına izin verilmiş ve bu gerekli görülmüştür. Ayrıca, ölüm ve hırsızlık gibi suçlarda, taraflardan biri Yahudi, diğeri ise yabancı olduğunda, kararlar Yahudi lehine verilmiştir (Gürkan, 2012).

Yahudi hukukuna göre, heretik, mürted ve putperestlerin –teoride– Yahudi yönetimi altında öldürülmesi esastır. Ancak, ger toşav veya Nuhilere Yahudilerle birlikte yaşama izni verilmiştir. Yahudilerin yönetimde olmadığı durumlarda veya barış zamanında, yabancıların kasten öldürülmesine izin verilmemiştir (Gürkan, 2012). Yahudilikte "Komşunu sev" emri, genellikle Yahudi olmayanları dışlayarak "Yahudi" komşu olarak yorumlanmıştır (Gürkan, 2012).

3.4. Seçilmişlik İnancı ve Kolektif Narsisizm

Yahudilikteki seçilmiş halk inancı, etnik köken ve dini aidiyet temelli bir kolektif narsisizmin ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır. Bu inanç biçimi, mağduriyet psikolojisiyle birleştiğinde, "vadedilmiş topraklar" olarak kabul edilen bölgede yaşayan Gazze'li Müslümanların tehcir edilmesi, yok edilmesi ya da sistematik biçimde baskı ve ayrımcılığa maruz bırakılması gibi uygulamaları, "kendimizce haklı sebeplerimiz var" düşüncesiyle meşrulaştırmaktadır. Bu baskı, sindirme, dışlama ve şiddet eylemleri, son yıllarda yoğunlaşmış olsa da, yaklaşık 76 yıldır sistematik bir biçimde sürdürülmektedir. 1948 yılında Siyonist önderlerin yönlendirmesi ve Amerikan desteğiyle Filistin toprakları

üzerinde İsrail Devleti'nin kurulması, yarım milyondan fazla Filistinlinin zorla göç ettirilmesine neden olmuştur. Devletin kuruluş döneminde 650.000 civarında olan Yahudi nüfusu (toplam nüfusun yaklaşık %33'ü), sonraki yıllarda gerçekleşen kitlesel göçler ve işgalci yerleşim politikaları sonucunda 6.500.000'e ulaşmıştır. 2017 yılı itibarıyla, Yahudiler toplam nüfusun %74,7'sini oluşturmaktadır (Gürsu, 2024; Cichocka, Sengupta, Cislak, Gronfeldt, Azevedo ve Boggio, 2023).

Gruba aidiyet duygusu, bireylerin inanç ve kimlikleriyle özdeşleşme düzeyini artırarak, grup adına öldürmeye veya ölmeye dair bir teslimiyet psikolojisini güçlendirmektedir. Bu durum, İsrail ordusunun yanı sıra işgalci yerleşimcilerin de katliam eylemlerine katılmalarının ardındaki temel motivasyon olarak değerlendirilebilir. Kolektif narsisizm çerçevesinde, grubun üyeleri için en önemli hedef, grubun olumlu imajını korumak ve bu imajı süreklilik içinde yaşatmaktır (Gürsu, 2024).

Tesniye kitabında, İsrailoğullarının seçilmişliği, bu seçimin sebepleri ve Tanrı ile İsrailoğulları arasındaki hukuki bağ, iki belirgin noktada açıkça ifade edilmektedir. İlk olarak, *"Çünkü sen Tanrının Rab için kutsal bir topluluksun; Tanrının Rab, yeryüzündeki tüm halkların arasından seni kendi özel halkı olman için seçti..."* ifadesi yer alır (Tesniye 7:6-11). İkinci olarak ise,

"Siz Tanrınız Rab'in çocuklarıdır. Yas tutma işareti olarak kendinizi kesmeyin ve alnınızın üst kısmında çıplak bir bölge oluşturmayın; çünkü sen Tanrının Rab için kutsal bir topluluksun ve Tanrının Rab, yeryüzündeki tüm halkların arasından seni kendi özel halkı olman için seçti..." ifadesi bulunmaktadır (Tesniye 14:1-2).

Bu bölümlerde, İsrailoğulları Tanrı'nın kutsal topluluğu olarak tanımlanır. Benzer şekilde, Mezmurlar'da da, *"Rab, Ya'kub soyunu, İsrail'i kendisine özel halk olarak seçti"* şeklinde geçen ifadeler bulunmaktadır (Mezmurlar 135:4).

Bu düşünceye göre Yahudiler, Tanrı tarafından dünyadaki diğer insanlar arasından seçilmişlerdir. Tevrat'ta İsrailoğulları'nın "Tanrı'nın oğulları" (Tesniye 14: 1), "kutsal bir ulus" (Çıkış 19: 6), "Tanrı'nın hazine halkı" (Tesniye 7: 6), "Tanrının payı ve mirası" (Tesniye 32: 9), ve Tanrı'nın onları "kendisine özel olarak seçtiği" (Tesniye 14: 2) ifadeleri yer alır. Tarih boyunca üretilen literatürde Yahudi üstünlüğü teması geniş bir şekilde işlenmiştir. İsrailoğulları'nın üstünlüğü sadece metafizik değil, somut olarak da ifade edilmiştir. Örneğin, İsrailoğulları'nın diğer uluslarda görülen ahlaki kötülüklerden uzak oldukları belirtilmiştir. İddialarına göre İbrahim'in çocukları olarak İsrailoğulları, zeki, dürüst ve mü'mindirler (Yaman, 2016).

3.5. Değersizleştirme ve Nesneleştirme

Bir eylemin ya da varlığın ahlaki bakımdan en kötü biçimde algılanabilmesi için, onun insani ve niteliksel özelliklerinden soyutlanarak nesneleştirilmesi ve bu nesnelerin aşırı ölçüde değersizleştirilmesi gerekir (Wilson, 2023). Günümüzde Gazze'de yaşanan soykırımdan sorumlu olan Siyonist İsrail devleti ve bazı İsrailli vatandaşların, "erdemli bir görevi yerine getirdikleri" inancıyla benzer kutlamalar yaptıkları ve Gazze halkını insanlıktan uzaklaştırarak nesneleştirdikleri, çeşitli gazete haberlerinde açık biçimde görülmektedir:

"İsrailli Yahudiler, İsrail'in katliam saldırılarında Gazze Şeridi'nde hayatını kaybeden binlerce Filistinlinin ölmesini dans ederek kutladı. Kadın ve çocuk demeden Filistinli sivillerin soykırıma uğramalarını 'komedi' malzemesi olarak gören İsrail vatandaşları, yaptıkları düğünde Gazze'ye uyguladıkları soykırımı anlatan şarkı eşliğinde dans etti" (Daily Ummah, 2023).

Kötülüğün teolojik boyutu olarak adlandırılabilir bu durum, dinin araçsallaştırılarak kötülüğün sistematik bir şekilde artırıldığı bir ahlaki sapkınlık olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir diğer haberde şu ifadeler yer verilmektedir:

"Gazze'de soykırıma girişen ve çocuk, kadın demeden ölüm saçan İsrail ordusunun Nazileri aratmayan acımasızlıklarına bir yenisi daha eklendi. Siyonist İsrail, 38 gündür yoğun bombardıman ve saldırılarını sürdürdüğü abluka altındaki Gazze şeridinde, harabeye çevirdiği bir okulu üs haline getirdi. Çocuk katili Givati Tugay'ının okulda ayrıca kutlama yaptığı görüldü" (A Haber, 2023).

Başka bir haberde ise,

"İsrail'in başkenti Tel Aviv'de bir grup öldürülen Filistinli çocuklar için sevinç gösterisi düzenledi. 'Yarın okul olmayacak, çünkü Gazze'de çocuk olmayacak' diye bağırarak kalabalık, İsrail'deki Arapların çocuklarını da öldüreceklerini, Gazze'nin bir mezarlık olduğunu söyledi" (Daily Motion, 2024).

Yahudi teolojisinde savaş, "seçilmiş halk"ın ülke ve tanrıları Yehova için mücadele etmesi olarak tanımlanır. Buna göre, düşmanın putlarını yıkmak, onlarla evlenmemek, onlara acımamak ve onları öldürme konusunda buyruk verilmiştir (Yasanın Tekrarı 7: 1-5). Yahudi dini kültüründe savaş sırasında, bir şehre yaklaşımadan önce barışçıl bir teslimiyet teklifi sunulur ve kabul edilirse şehirdeki insanlara ve mallara dokunulmaz. Ancak, savaş sonrasında ele geçirilen bir şehirdeki savaşabilecek erkeklerin öldürülmesi, kadınlar, çocuklar, hayvanlar ve diğer varlıkların ganimet olarak alınması emredilir. Bu kurallar genellikle yedi Kenan ulusu dışındaki topraklara uygulanır. Kenan ulusları ile olan

savaşlarda ise putperest inançların yayılmasını önlemek ve Tanrı'ya başkaldıranları cezalandırmak amacıyla tüm canlıların yok edilmesi buyrulmuştur (Güngör, 2024).

İnsan onuru konusuna dikkat çekici bir örnek de Tevrat'taki "Diğer milletlerin İsrail tarafından köleleştirilmesi" ifadeleridir (Yeşaya 66:18-23; 14:1-2; Yeremya 3:17). Tanrı'nın İsrail ile yaptığı ahdin mekânı olan Sina kelimesi ile İbranice "nefret" anlamına gelen sin'a kelimesi arasında bir bağlantı kurularak, diğer kavimlerin İsrail'e yönelik düşmanlığının onların seçilmiş olmalarından kaynaklandığı iddia edilmiştir. Bu anlayışa göre, yabancıların İsrail'e karşı duyduğu nefret, Tanrı'nın İsrail'e olan sevgisinin ve onları seçmesinin doğal bir sonucu olarak görülmektedir. İsraililer ise kendi zulümlerini bırakıp kıskanıldıklarını düşünmektedirler (Gürkan, 2012).

3.6. İnsan Onurunun İsrail Onuruna Dönüştürülmesi

Yahudi hukuku, hayatın korunması ilkesine dayanarak, üç durum dışında intiharı reddeder ve yaşamın ölüme tercih edilmesini zorunlu kılar. Bir Yahudi, ölüm tehlikesiyle karşılaştığında masum birini öldürme, ensest ilişkiye girme ve putlara tapma hariç, hayatını kurtarmak için şeriatı ihlal edebilir. Ancak, bu üç büyük günahı işlemek uğruna ölümü göze alması gerekmektedir (Gürkan, 2012).

Yahudi geleneğine göre Nuh, insanlığın Âdem'den sonraki ikinci atası olarak kabul edilir; bu nedenle insanlar başlangıçta Âdemoğulları, sonrasında ise Nuhoğulları şeklinde anılmıştır. İbrahim dönemine kadar tüm insanlık, Tanrı tarafından Nuh'a verilen yedi temel yasaya uymakla yükümlü tutulmuştur. Ancak İbrahim ile yapılan ahit, İbrani ulusunun temellerini oluşturmuş; bu süreç, Musa aracılığıyla gerçekleştirilen Sina ahdiyle tamamlanmıştır. Böylece İsrailoğulları ayrıcalıklı bir kimlik kazanırken, diğer bütün insanlar Nuhoğulları kategorisinde kalmıştır (Hasanov, 2015; Rakover, 1998; Schultz, 1981).

Zaman içinde Nuhoğulları arasında farklı inanç sistemleri ortaya çıkmış ve insanlar çeşitli dini yönelimlere sapmıştır. Oved Avoda Zara kavramı, Nuhi kimliği dışında kalan bütün yabancıları tanımlamak için kullanılır. Bu nedenle Yahudi düşüncesinde insanlık temelde iki gruba ayrılır: İsrailoğulları ve yabancılar. Rabbani literatürde de bu iki ana kategoriye ilişkin çok sayıda gönderme yer almaktadır (Hasanov, 2015).

Tevrat'ta, "insan onuru"nın "İsrail onuru"na dönüştürüldüğünü ve bu konunun ırk üstünlüğü ekseninde ele alındığını gösteren bazı pasajlar bulunmaktadır. Örneğin, "Rab, İsrailoğullarını bütün insanlar arasında en onurlusu kılmıştır. Öyle ki Rab, İsrailoğullarını içerisinde bulundukları zor durumdan kurtaracak ve bu özgürlük asırlar boyu devam

edecektir. Bütün İsrail soyu Rab tarafından aklanacak, Rab kendileri ile gurur duyacaktır" (Yeşaya 45: 25). Ayrıca, "Tanrısı kendisine böylesine yakın olan başka bir büyük ulus var mı?" (Yasa'nın Tekrarı 4:7-8). Bu ifadeler, Yaratılış bölümünde insana genel bir onur bahşedildiğini belirtse de, Tevrat yazarları İsrailoğullarını en onurlu olarak kabul etmiştir. Yahudiliğe İsrail soyundan olmayanlar kolay kabul edilmemekte ve Yahudi olmayanlar Rab'in sevgisine layık görülmemektedir (Gürkan, 2008). Rabbi Ben Azzai'nin "bütün insanların eşit olduğu" görüşü, Yaratılış bölümünün temelini oluştursa da, sonraki bölümler ve yorumlar ırk üstünlüğü anlayışına dayandırılmıştır.

Tevrat, Tanrı'nın İsrailoğullarını seçip onlarla ahitleşmesi ile onların kutsallık vasfı kazandığını belirtir:

"Siz Tanrınız Rab için kutsal bir halksınız. Tanrınız Rab, öz halkı olmanız için, yeryüzündeki bütün halkların arasından sizi seçti. Rab'bin sizi sevmesinin ve seçmesinin nedeni öbür halklardan daha kalabalık olduğunuzdan değil. Siz sayıca öbür halklardan azdınız. Rab size sevgisini göstermek ve atalarınıza ant içerek verdiği sözü yerine getirmek için güçlü eliyle sizi Mısır'dan çıkardı; köle olduğunuz ülkeden, Mısır Firavunu'nun elinden sizi kurtardı" (Yasa'nın Tekrarı 7:6-8).

Yahudi tarihinde dönüm noktası niteliği taşıyan Hz. Musa ile yapılan Sina Ahdi, İsrail soyunun kutsal bir halk olarak yüceltilme sürecinin doruk noktası kabul edilir. Nuh'tan İshak'a kadar uzanan dönemde insanlık genel olarak "insan onuru" düşüncesi etrafında şekillenirken, Musa aracılığıyla gerçekleştirilen Sina Ahdi sonrasında bu anlayış "İsrail onuru" fikrine dönüşmüştür (Yaman, 2016). Toplum psikolojisi açısından bakıldığında, tarih boyunca köleliğe ve sürgünlere maruz kalan bir halkın, diğer uluslardan göremediği değeri Tanrı katında bulma arzusu, dönemin Yahudi din bilginlerinin kaleme aldığı metinlere yansımıştır. Bu metinlerde "ırksal üstünlük" kavramı, psikolojik bir telafi ve motivasyon unsuru olarak geliştirilmiştir (Atcı, 2022). Böylece Tanrı tarafından tüm insanlığa bahşedilen "onur" kavramı, zamanla yalnızca İsrail soyuna özgü bir ayrıcalığa dönüştürülmüştür.

Yaratılıştaki bütün insanlara eşit biçimde bahşedilen onur anlayışı, Yahudi teolojisinin sonraki evrelerinde farklı bir yön almış; İsrail halkı Tanrı'nın seçkin kavmi olarak tanımlanırken, diğer topluluklar ikinci derecede görülmüştür. Kur'an-ı Kerim'de de Yahudilerin "ümmilere" (yani Yahudi olmayanlara) karşı kendilerini yükümlü hissetmedikleri anlayışa sahip oldukları belirtilmiş ve bu tutumun ötekilere karşı merhametsiz bir davranış biçimine dönüştüğü vurgulanmıştır (Âl-i İmrân, 3:75).

3.7. İnsan Onurunun Muhafazası ve Ayrımcılık

Yahudilikte insan yaşamı ve onurunun korunması temel ilkeler arasında yer alır. Tevrat, insan kaçırmayı ölüm cezasıyla yasaklayarak köleliğe giden yolu kapatmaya çalışmış ve bu kuruma genel olarak olumsuz bir bakış geliştirmiştir. Bununla birlikte, Nuh'un oğlu Ham'ın lanetlenmesi ve soyunun köleliğe mahkûm edilmesi yönündeki ifadeler bu anlayışın kökenine işaret eder (Tekvin 9:18, 25, 27). Ancak Tevrat, kölelik kurumunu bütünüyle reddetmez; aksine, İbrahim, İshak ve Yakup'un kölelere ve cariyelere sahip oldukları da metinlerde açıkça belirtilir.

Tevrat, kölelik kurumunu kabul etmekle birlikte, kölelerin haklarını gözeten bazı kurallar koymuştur. Bu kurallar yalnızca İsrailoğulları'na mensup köleler için geçerlidir. Yahudi kölelerin hizmet süresi en fazla altı yıl olup, yedinci yılda özgürlüklerine kavuşmaları zorunludur. Ancak yabancı köleler için ömür boyu kölelik geçerlidir. İsrailoğulları'ndan biri borçlarını ödeyemezse, en fazla altı yıl süreyle köle olarak çalışır ve yedinci yılda serbest bırakılır. Efendisi onu başka birine satmış olsa bile, altıncı yılın sonunda özgürlüğüne kavuşur. Ayrıca serbest bırakılırken efendisi, koyun sürüsünden, tahılından ve şarabından cömertçe pay vermekle yükümlüdür (Çıkış 21:2; Tesniye 15:12-15). Bunun yanında, köleler belirli bir bedel ödeyerek altı yıl dolmadan da özgürlüklerini satın alabilirler (Levililer 25:47-54).

Tevrat'a göre, bir kişi meşru müdafaa sırasında birini öldürürse suçlu sayılmaz; ancak bu hakkın kötüye kullanılmaması için sınırlar konmuştur. Örneğin, gece vakti eve giren bir hırsızın öldürülmesi durumunda ev sahibi suçsuz kabul edilirken, aynı olay gündüz yaşanırsa öldüren kişi sorumlu tutulur (Çıkış 22:2-4). Bu hüküm, öldürülen kişinin özgür bir birey olması durumunda geçerlidir. Buna karşılık, öldürülen kişi bir köleyse, Tevrat özgür bir insanın, özgür olmayan birinin ölümü nedeniyle idam edilemeyeceğini ifade eder (Çıkış 21:28-32).

Bu toplumsal düzen, Tanrı'nın Yahudiler ile diğer halklar arasında yaptığı ilahi ayırım üzerine temellendirilmiştir. Tevrat, İsrailoğulları'nı Tanrı'nın "özel ve kutsal halkı" olarak tanımlar; dolayısıyla Yahudi olmayanlara ve kölelere aynı hak ve ayrıcalıkları tanımaz. Bu eşitsizlik, sonraki dönemlerde Yahudi din âlimleri tarafından daha da sistematik hale getirilmiştir (Yaman, 2016).

3.8. İnsan Onurunun Tanınmadığı Vadedilmiş Topraklar

İsrailoğulları, sözde vowedilmiş topraklarını ellerinden alan halkların tamamen yok edilmesi gerektiğine inanır ve bu halklardan tek bir kişi bile sağ kalmamalıdır. "Ulu Tanrı'nın Musa'ya buyurduğu gibi" düşmanın acımasızca yok edilmesini öngören bu

tasarının tam olarak uygulanmasıyla sonuçlanan yok etme savaşı, çağdaş okuyucuya ne kadar acımasız görünürse görünsün, İsrailoğulları için Tanrı'nın yüce iradesinin bir sonucudur. Tanrı, kesinlikle İsrail'i sevdiği için, İbrahim'e vaat ettiği gibi, bu toprağı miras olarak O'na sunmuştur ve bu büyük lütfun karşılıksız olması mümkün değildir. Yahudilere göre topraklarına el konulanlar, Kenanlıların aşırı derecede vahşileşmiş suçları nedeniyle bunu hak etmişlerdir ve bu, onların tamamen yok edilmesini haklı çıkarır (Yeşu 24:13; Yeşu 11:20).

Bu vaat meselesi, Kenan toprakları üzerinde doğanların Tevrat yasaları gereği işgalci olarak kabul edilmesiyle ilginç bir durumu ortaya çıkarmıştır. Burada doğanlar işgalci olarak kabul edilirken, burada doğmayan İbraniler/İsrailoğulları/Yahudiler yasal mirasçı olarak nitelendirilmiştir. Tevrat, bu toprakların asıl sahipleriyle savaşmayı zorunlu kılmakta ve onlarla herhangi bir anlaşma yapmayı yasaklamaktadır. Tevrat'a göre, bu topraklarda bulunan her canlı yok edilmelidir. Tanrı, seçilmiş kavmini yasal mirasçı ilan ettiği ve "süt ve bal akan diyar" olarak tanımladığı bu kutsal toprakları, Musa'nın halefi Yeşu'nun zamanına kadar ertelemiştir (Güngör, 2024).

Tevrat, kutsal topraklara ulaşmak için her türlü yöntemi önermektedir ve İsrail'in düşmanlarına karşı terör uygulanmasını emretmektedir. Bu durum, özellikle İsrailoğulları'na vaat edilen kutsal topraklarda yaşayan diğer kavimler söz konusu olduğunda daha da şiddetli bir hal almaktadır. Tevrat'a göre, bu kavimlerin tüm canlıları acımasızca yok edilmeli ve nefes alan hiçbir varlık bırakılmamalıdır. Bu kavimleri yok etmek, Yahudiler için bir tercih değil, bir zorunluluktur ve tarih boyunca bu hüküm yerine getirilmiştir. Bu yaklaşım, günümüzde de devam etmektedir. Özellikle Amaleklilerle savaş zorunluluğu, Yahudiler için ebedi bir durum olarak kabul edilmektedir. Yahudi şeriatına göre, Amaleklilerin kötülüklerini unutmamak ve köklerini tamamen yok edene kadar onlarla savaşmak, Tevrat'ın 613 hükmünden biridir (Maimonides, 1991). Yahudi geleneğinde, Amalekliler İsrail'in ebedi düşmanının sembolü olmuştur ve Tanrı'nın İsrail ile ilgili planlarına engel teşkil eden tüm kavimler Amalekliler olarak nitelendirilmiştir, bu nedenle onlarla savaşmak Yahudiler için bir zorunluluktur (Poliakov, 2003; Güngör, 2024). Bu yüzden 2024 yılında bölgede yaşanan olaylarda, Yahudilerin acımasızlığı ve orantısız güç kullanımının teolojik meşruiyeti, kutsal kitaplarına dayandırılmaktadır. Kendi inanç, ibadet ve etnik kimliklerini diğer insanlar ve dinlerden üstün tutmaya yönelik bu anlayış, kutsal referanslarla inşa edilmiştir ve bu, onların en belirgin özelliklerinden biridir (Güngör, 2024).

3.9. Azınlık Grupların Şeytanlaştırılması ve Tehdit Algısı

İnsan onurunun yok edilmesi sürecinde, azınlık gruplar genellikle şeytanlaştırılır veya toplumsal bir tehdit unsuru olarak gösterilir. Siyonist ideolojiye göre Yahudiler, “şeytani” olarak tanımlanan Filistinlilere karşı mücadele etmek üzere Tanrı tarafından özel bir misyona çağırılmışlardır (Şahin, 2019). Bu anlayış, dış grubun insanlıktan çıkarılmasının açık bir yansımasıdır. Yahudi inanç sisteminde yer alan “Goy” ya da “Goyim” kavramı, kirli, günahkâr ve ahlaksız anlamlarına gelir; bu sıfatlar tarih boyunca Yahudi olmayan bireyleri tanımlamak için aşağılayıcı bir biçimde kullanılmıştır. Hatta Mezkit’e (2014) göre, bir Goy erkek çocuk doğumundan dokuz yıl bir gün sonra, bir Goy kız çocuk ise doğumundan üç yıl bir gün sonra “pis” kabul edilmiştir.

Pappe’nin (2018) aktardığı üzere, 1948–1982 yılları arasında Filistinliler, Nazilerle özdeşleştirilerek sistematik biçimde şeytanlaştırılmıştır. Bu “nazileştirme” ve “şeytanlaştırma” söylemi yalnızca Filistinlilerle sınırlı kalmamış, zamanla tüm İslam dünyasına ve İslam adına hareket eden kesimlere de yöneltilmiştir (Reicher ve diğerleri, 2008).

3.10. Gazze’nin Bir Açık Hava Hapishanesine Dönüştürülmesi

1967 yılında İsrail’in Gazze ve diğer Filistin topraklarını işgal etmesinin ardından, bu bölgelerde herhangi bir özerk yönetim mekanizması oluşturulmamış, yönetim tamamen İsrail’in kontrolüne bırakılmıştır. Bu topraklar, fiilen dev bir açık hava hapishanesine dönüştürülmüş olup Gazze’ye giriş ve çıkışlar bütünüyle İsrail’in iznine bağlı hale gelmiştir (United Nations, 2008; Davut, 2011). Özerk yönetim görünürde var olsa da, dış ilişkilerde tamamen İsrail işgal otoritesine bağımlıdır ve güvenlik güçleri, işgalci İsrail kuvvetlerine karşı herhangi bir savunma gerçekleştirememektedir. Birleşmiş Milletler’in 2007 yılına ait raporuna göre, Gazze’de yaşayan halkın yaklaşık yarısı ekmek, su ve elektrik gibi en temel yaşamsal ihtiyaçlardan yoksundur. Gıda, ilaç ve diğer insani yardımlar, yalnızca İsrail’in izin verdiği ölçüde uluslararası kuruluşlar tarafından bölgeye ulaştırılabilmektedir (United Nations, 2008). Filistin halkı, kendi topraklarında dışlanmış bir konuma düşürülmüş; 5 milyondan fazla Filistinli zorla göç ettirilmiş, evlerini ve arazilerini terk etmek zorunda bırakılmıştır. İsrail’in uyguladığı baskınlar, yüksek vergiler, cezalar, keyfi tutuklamalar ve sürekli tehdit ortamı, Filistinlilerin iç grubun belirlediği sınırların dışında yaşamalarını engellemek amacıyla kullanılan bir baskı aracına dönüşmüştür. Bu sistematik zulüm, yalnızca Siyonist İsrail devleti eliyle değil, aynı zamanda devletin desteğini alan Yahudi yerleşimciler tarafından da sürdürülmektedir. İsrail yönetiminin göz yumması sonucunda yerleşimciler, Filistinlilere yönelik saldırılar düzenlemekte, onların evlerine, iş yerlerine ve tarım arazilerine el koymaktadır.

Uluslararası hukuku açık biçimde ihlal eden İsrail Güvenlik Duvarı, bu sistematik ayrımcılığın en belirgin sembollerinden biridir. Bu duvar, Filistin topraklarını birbirinden kopuk kantonlara ayırarak Filistinlileri hem siyasi hem de coğrafi bir bütünlükten yoksun bırakmıştır (Gürsu, 2024). Ateş'in (2011) belirttiği üzere, Gazze halkının maruz kaldığı toplu ölümler, fiziksel ve psikolojik tahribatlar, uzun süreli abluka altında yaşamaya mahkûm edilme durumu, planlı bir soykırım stratejisinin unsurlarını oluşturmaktadır. Benzer biçimde Pappe (2018), İsrail'in Gazze Şeridi'ni dışarıdan denetlenebilen ve izlenebilen devasa bir cezaevine dönüştürme amacında olduğunu vurgular. Gazze'nin açık hava hapishanesi hâline getirilmesi, tarihsel olarak Yahudi ve Boşnak soykırımlarında kullanılan toplama kamplarıyla büyük ölçüde benzerlik taşımaktadır. İsrail saldırılarının ve ablukaların zaman zaman kesintiye uğraması, bu politikanın tesadüfi değil, planlı bir biçimde yürütüldüğünü göstermektedir.

İsrail'in Filistin'e yönelik soykırım politikalarının temelinde, "kutsal topraklarda" yeniden mabet inşa etme ve tarihsel İsrail Krallığı'nı kurma ideali yatmaktadır. Bu hedeflerin önündeki en büyük engel olarak görülen Filistinli Müslümanların, yıllardır abluka altında yaşamalarına, açlık ve susuzluk çekmelerine rağmen inançlarından ve onurlu duruşlarından vazgeçmemeleri, Siyonist İsraillilerde "engellenme psikolojisi"ni (frustrasyon) beslemektedir. Bu psikolojik durum, dış grubun olumlu özelliklerinin görülmesini engellerken, aynı zamanda iç grupta öfke, kaygı ve saldırganlık duygularını körüklemekte; sonuçta Filistinli Müslümanların birer kurban haline gelmesine yol açmaktadır (Gürsu, 2022; Gürsu, 2024).

3.11. Dini ve Ahlaki Sapkınlık

Birleşmiş Milletler'in 1948'de kabul ettiği Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi'ne katkı sağlayan Rene Samuel Cassin, insan hakları ve onuru temasının Yahudiliğin temel kanunlarından biri olan On Emir'den geldiğini savunur. Cassin'e göre, Yahudilikte insan hayatı ve onuru temel konulardır. Yahudi inancında, ölüm tehdidi altında dahi kaçınılması gereken üç fiil vardır: şirk koşmak, insan öldürmek ve zina yapmak. Bu yasaklar, insan hayatına ve onuruna verilen önemi gösterir (Cassin, 2015; Friedman, 2015). Ancak, bu düzenlemeler Yahudi dini ve etnik mensubiyeti temel alarak kendi üyeleri ile diğerleri arasında ayrım yapar. Bu nedenle, kuralların gerçek eşitlik ve adaleti temsil ettiği söylenemez. Yahudiler, Tanrı'nın "seçilmiş kulları" olarak kendilerini özel bir konumda görmüşlerdir ve bu özel statü, onların ahlaki faziletlerinden değil, Tanrı'nın onlara verdiği dışsal bir onurdan kaynaklanır (Donnelly, 2007).

Tevrat'a göre, kasıtlı olarak birini öldüren kişi, diyet ödeyerek ölümden kurtulamaz. Bu, katilin canı için fidye ödenmesini yasaklayan ve ona acımama gerektiğini emreden

ayetlerle belirtilmiştir (Sayılar 35:31; Tesniye 19:13). Bir kişi kölesini döverek ölümüne sebep olursa, ceza alıp almaması kölenin ne zaman öleceğine bağlıdır. Eğer köle hemen ölürse adam cezalandırılır, ancak cezanın detayları belirtilmez. Eğer ölüm bir gün veya daha uzun süre sonra gerçekleşirse, ceza uygulanmaz çünkü bu durum, kölenin mülkiyetinde tasarruf hakkı olarak değerlendirilir (Çıkış 21:20–21).

İsrail Teo-Politiğinin Sosyo-Psikolojik Boyutları başlığı altında burada sıraladığımız süreçlerin somut örnekleri olarak; Gazze'de yaşanan soykırım sırasında, İsraili haham ve siyasi lider Meir Mazuz, İsrail'in topyekûn ablukası ve saldırıları altındaki Gazze Şeridi'ne insani yardım ulaştırılmasına karşı çıkarak, *"İnsanlarla uğraşıyor olsaydık Gazze'ye insani yardım gönderirdik ama hayvanlarla uğraşıyoruz"* şeklinde beyanda bulunmuştur (Akşam, 2023).

Benzer bir yorum, İsraili Savunma Bakanı Yoav Gallant tarafından dile getirilmiş ve *"İnsansı hayvanlarla savaşıyoruz ve ona göre hareket edeceğiz"* (Aydemir, 2023) demiştir. Ayrıca, İsrail ordusuna gönüllü olarak katılan 95 yaşındaki İsraili Ezra Yachin, Filistinliler için katliam çağrısında bulunarak,

"Onları bitirin ve geride kimseyi bırakmayın. Onların anısını bile yok edin. Onları, ailelerini, annelerini, çocuklarını yok edin. Bu hayvanlar artık hayatta kalamaz. Bugün bir bahanemiz yok. Buradaki Araplar da bize saldırabilir. Silahlı olan her Yahudi çıkıp onları öldürmeli" ifadelerini kullanmıştır (Uchilaltv, 2024).

3.12. Tehdit Algısı ve Dış Grubun Engellenmesi

Reicher ve çalışma arkadaşlarına göre, belirli toplulukların ev sahibi toplum açısından bir tehdit unsuru olarak algılandığı durumlarda toplumsal çatışmaların ortaya çıkması kaçınılmaz hale gelir. Bu grupların tehlikeli görülmesi, çoğu zaman onların "doğal" özellikleriyle –örneğin aptallık, saldırganlık ya da sapkınlık gibi niteliklerle– ilişkilendirilir; bu da tehdit algısını daha da güçlendirir (Reicher ve diğerleri, 2008). Tehdidin bir başka biçimi ise, "onların" bizim "değerlerimize", "kültürümüze" ve "yaşam tarzımıza" zarar verdiğine dair algıdır. Bu nedenle, bir toplumun neyi tehdit olarak gördüğü, kendi yaşam biçimini hangi değerlere dayandığıyla doğrudan bağlantılıdır (Reicher ve diğerleri, 2008). Gazze'de yaşanan soykırım süreci bu bağlamda değerlendirildiğinde, Siyonist İsrail devleti açısından "seçilmiş Yahudi milleti" ve bu millete Tanrı tarafından vaat edilen "kutsal topraklar" onların kimliğini ve yaşam tarzını şekillendiren unsurlardır. Ancak bu hedefin önündeki en büyük engel, genel anlamda Filistin halkı, özelde ise Gazzeli Müslümanlardır (Güngör, 2024; Gürsu, 2024).

Tanah'a göre, İsrail halkının diğer toplumlarla olan ilişkisi, tektanrıcılıkla çoktanrıcılık arasındaki bir gerilim çerçevesinde ele alınır. Bu anlatımda, çevresi putperest topluluklarla çevrili tektanrılı bir milletin varlığını sürdürme mücadelesi ön plandadır (Gürkan, 2012). Bu bağlamda Tanrı'nın İsrailoğulları'na verdiği Kenan diyarında politeist inançlara hiçbir şekilde hoşgörü gösterilmemiştir. Tevrat'ta, İsrail halkının Tanrı'yla yaptığı ahde sadık kalmasını sağlamak amacıyla Kenan topraklarında yaşayan yedi putperest kavimle herhangi bir ilişki kurulmasının yasaklandığı ve bu kavimlerin tamamen ortadan kaldırılması gerektiği açıkça ifade edilmiştir (Çıkış 23:23-24; Tesniye 7:1-6; 20:16-18).

3.13. Grup İçi Erdem ve Nefretin Yayılması

Grup içi erdemin vurgulanması, erdemli Yahudilere karşı yabancı ve tehdit olarak görülen Gazze halkına yönelik nefretin yayılmasını kolaylaştırmakta ve Siyonistleri daha da radikalleştirmektedir. Bu durumda, Siyonistlerin Gazze'ye uyguladığı soykırım, ahlaki bir aşağılama olmaktan çıkıp, ahlaki bir görev ve kutsal bir ödev haline gelmektedir. "İşgalci yerleşimcilerin büyük Yahudi kipasını takan bir askerin savaşa gitmeden önce meslektaşlarını kutsaması ve 'hepimiz kutsal askerleriz' demesi" bu iç grubun kendine özgü olduğunu gösteren küçük bir örnektir (Köse, 2024). Ancak, bu benzersizlik ve seçilmişlik inancı, diğer ırk ve inançları dışladığı için dünya genelinde antisemitizmin artmasına neden olabilmektedir (Kip, 2018).

Yahudilerdeki iç grup erdeminin temelinde, seçilmişlik inancının önemli bir yer tuttuğu yukarıda ifade edilmişti. Bu nedenle, Yahudiler kendilerini diğer milletlerden üstün ve farklı görürler. Hatta Yahudi toplumu ve din bilginleri arasında, yanlış inançlara ve kötü amellere sahip olsalar bile, sadece Yahudi oldukları için cehenneme gitmeyecekleri ve Yahudi olmayanların cennete giremeyeceği inancı yaygındır. İddialarına göre Yahudilerin temel inançlarında yer alan ama tutmadıkları yedi ilke (putperestlikten kaçınma, küfürden kaçınma, zinadan kaçınma, adaleti sağlamak için adalet kurumları oluşturma, kan dökmeme, hırsızlık yapmama, canlı hayvandan et koparıp yememe), onların diğer milletlerden daha erdemli olduğunu göstermeyi amaçlar (Ben-Shalom, 2013).

3.14. Din Adına Kutsallaştırılan Kötülük

Tarih boyunca birçok örnek göstermektedir ki, kötülük eylemleri din adına gerçekleştirildiğinde kutsal bir nitelik kazandırılarak meşru hale getirilebilmiştir. Nitekim İsrail'de bir hahamın, Araplara yönelik intihar saldırılarını Yahudi inancına uygun görerek bu tür eylemleri teşvik ettiği bilinmektedir. Benzer biçimde, Haham Meir Kahane tarafından kurulan ve Arapların İsrail topraklarından tamamen çıkarılmasını savunan Kach hareketine mensup Baruch Goldstein, Ramazan ayında bir camiye saldırarak 29 kişinin ölümüne, 150 kişinin ise yaralanmasına neden olmuştur. Bu örnekler, Musevi

inancının nasıl bir ideolojik meşrulaştırma aracı olarak kullanılabildiğini açıkça ortaya koymaktadır (Küçükcan, 2010).

Tevrat'a göre, insan kanının dökülmesi yasaktır; çünkü insan, Tanrı'nın suretinde yaratılmıştır ve dökülen her kanın hesabı Tanrı tarafından sorulacaktır (Tekvin 9:5-6). Aynı şekilde, Tevrat kan dökmenin ülkeyi manevi olarak kirlettiğini, bu kirliliğin yalnızca katilin kanının akıtılmasıyla temizlenebileceğini belirtir (Sayılar 35:33-34). Ayrıca, bir kişinin düşmanını kendi elleriyle öldürmesi veya bir kiralık katil tutması da yasaklanmış ve bu davranış ağır biçimde lanetlenmiştir (Tesniye 27:25). Öldürme yasağının önemi, Sina Dağı'nda Hz. Musa'ya verilen On Emir'in altıncı emrinde "Öldürmeyeceksin" ifadesiyle açıkça vurgulanmıştır (Çıkış 20:13; Tesniye 5:17). On Emir'in ilk beş maddesi Tanrı-insan ilişkilerini, sonraki beş madde ise insanlar arası ilişkileri düzenler; bu ikinci bölümün "öldürmeyeceksin" buyruğuyla başlaması, yaşamın kutsallığına verilen önemi gösterir. Ancak bu yasak, yalnızca Yahudiler arasındaki ilişkiler için geçerli kabul edilmiştir. Yahudi olmayanlar, yani "ötekiler", insan değil hayvan olarak görülmüştür. Böylece bir Yahudi'nin "öteki"ni öldürmesi, yalnızca meşrulaştırılmış bir kötülük değil, aynı zamanda dini bir görev olarak sunulmuştur.

4. İnsan Onurunu Ayaklar Altına Alan İsrail Pratikleri

İsrail yönetimi, Gazze'de gerçekleştirdiği sınır ötesi saldırılarla insanlık onurunu hiçe saymıştır. Bu saldırılar, bebekler, çocuklar ve kadınlar dâhil olmak üzere birçok masum sivil hedef almış, gazetecileri ve hastaneleri bombalamış ve büyük ölüm ve yıkımlara sebep olmuştur. Bu eylemler, savaş suçu niteliğinde olup, sorumlu yetkililerin yargılanmasını gerektirmektedir (TRT Haber, 2023a; Anadolu Ajansı, 2023; Sabah, 2023; BBC, 2023; Dünya Gazetesi, 2023). İsrail Enerji Bakanı Yisrael Katz, Gazze'ye su akışını, elektrik ve yakıtı kesme talimatı vererek durumu daha da kötüleştirmiştir (TRT Haber, 2023b). Bu süreçte Gazze'deki El Şifa, El Ehli, El Kudüs, El Rantisi Çocuk ve El Nasr hastanelerine yapılan saldırılar birçok masum sivilin ölümüne yol açmıştır.

4.1. Eğitim ve Dini Özgürlüklerin İhlali

İsrail, okulları bombalayarak eğitim hakkını ihlal etmiş, sivil konutları hedef alarak binlerce insanın ölümüne neden olmuştur. Ayrıca, ibadet yerlerine saldırarak dini özgürlükleri kısıtlamış ve mülteci kamplarını bombalayarak savaş suçu işlemiştir (Diyanet Haber, 2023; Şarkul Evsat, 2023; CNN Türk, 2023). Yaralı taşıyan konvoyları bombalayan İsrail, fosfor bombası kullanarak ve esirlere kötü muamele ederek uluslararası hukuk ve insan hakları kurallarını ihlal etmiştir (Halk Tv, 2023; TRT Haber, 2023a; Medyascope, 2023). Ayrıca, Gazze'nin yiyecek ve enerji kaynaklarını bombalayarak açlık ve susuzluğa neden olmuş, temel ihtiyaçlara erişimi engelleyerek

insanların yaşam koşullarını kötüleştirmiş ve kitlesel göçe zorlamıştır (World Socialist Web Site, 2023; Şarkul Evsat, 2023; Sputnik Türkiye, 2023).

4.2. BM ve ABD'nin İsrail'e Desteği

BM'nin etkisiz kalması ve ABD'nin İsrail'e şartsız destek vermesi de insanlık suçudur. Avrupa'daki Yahudilere karşı işlenen soykırımlara karşı duyulan kolektif suçluluk psikolojisi bu desteğin nedenlerinden biridir. ABD'nin terör örgütlerini desteklemesi ve bazı AB ülkelerinin İsrail'in savaş suçlarını destekleyen açıklamaları da bu durumu pekiştirmektedir (Euro News, 2023; Mepa News, 2023; Strasam, 2023; DW, 2023). Müslüman ülkeler, sanatçılar, bilim insanları, sporcular, iş insanları, din adamları, gazeteciler ve kanaat önderlerinin sessiz kalmaları da bu suçları destekler niteliktedir. Yardım araçlarının Gazze'ye sokulmasının engellenmesi ve bebeklere yardım ulaştırılmaması da insanlık suçudur (Yirmidört Tv, 2023; TRT Haber, 2024).

4.3. Akademik Özgürlüklerin Kısıtlanması

7 Ekim sonrası yaşananlar, İsrail'in saldırganlığını dünya kamuoyuna bir kez daha göstermiştir. Gazze İslam Üniversitesi'nin Rektörü Profesör Sofian Tayeh, ailesiyle birlikte Jabalia Mülteci Kampı'na düzenlenen saldırıda hayatını kaybetmiştir. Akademisyenler ve öğrenciler, İsrail'e karşı eleştirilerde bulunmaları nedeniyle antisemitizm suçlamalarıyla sindirilmeye çalışılmakta ve konferansları iptal edilmektedir (Savaşan, Türkdoğan, Ceylan, Kavak, Rakipoğlu ve Aydın, 2023). ABD'de bazı üniversite rektörleri, antisemitizm konusunda yeterli önlem almadıkları gerekçesiyle istifa etmeye zorlanmıştır (Brooks, 2023; Luscombe, 2023).

4.4. Gazze'deki Saldırıların Gerçek Etkisi

Khatib, McKee ve Yusuf (2024), Gazze'deki saldırıların dolaylı ölümlere neden olduğunu ve bu ölümlerin doğrudan ölümlere göre 3 ila 15 kat daha fazla olduğunu vurguluyor. Sağlık kurumlarının yokluğu, su, gıda ve barınak eksiklikleri gibi faktörler, bu yüksek dolaylı ölüm oranlarına katkıda bulunmaktadır. Makalede, bildirilen 37.369 doğrudan ölüme karşılık, dört dolaylı ölümle yapılan iyimser bir tahminle, saldırılar sonucunda 186.000'den fazla ölüm meydana gelebileceğini belirtiyorlar. 2022 yılı nüfus tahminlerine göre, bu sayı Gazze nüfusunun %7,9'una denk geliyor. Çalışmada ateşkes sağlanmaz ve saldırılar aynı yoğunlukta devam ederse, ölü sayısının 6 Ağustos'ta 58.260'a, salgın hastalıklar ve artan gerilim de dikkate alındığında ise 85.750'ye ulaşabileceği öngörülmüyor. Acil ateşkese ve gerekli tıbbi yardım, gıda, su ve temel ihtiyaçların sağlanmasına ihtiyaç duyulduğu belirtiliyor. Ayrıca yazarlar, Gazze'deki ölü sayısının ve yıkımın hesaplanmasının, gelecekte hesap verme, savaşın yıkımının boyutlarını belirleme, savaş sonrası iyileştirme, altyapının yenilenmesi ve insani yardımlar için önemli olduğunu da vurguluyorlar.

5. Sonuç ve Gelecek

Dini veya politik görüşler ne olursa olsun, tüm insanlığın ortak sesi, bebeklerin ve kadınların öldürülmesine izin vermemelidir. İsrail'in teo-politiğinin sonucunda ortaya çıkan insan onurundaki zarar, yalnızca Gazze Şeridi'nde değil, aynı zamanda tüm vicdanlarda çaresizlik ve psikolojik travma olarak kendini göstermektedir. Bu travmalar, radikal düşünceleri besleyebilir ve güvenlik tehditlerini derinleştirerek şiddeti daha yapısal bir boyuta taşıyabilir. Bu durum, yerinden edilme tehdidiyle karşı karşıya kalan insanların sayısını artırarak, yeni mülteci krizleri ve insani felaketlerin ortaya çıkmasına yol açabilir. Bu nedenle, İsrail'in eylemlerine ağır yaptırımlar uygulanmalı ve tüm zararlar Filistinliler lehine tazmin edilmelidir. BM'nin yetersizliğinin devam etmesi halinde, uluslararası barış ve düzenin sona ermesi kaçınılmaz olacaktır. Böyle bir ortam, uzun süreli düşmanlıklara sahip aktörler arasında güvenlik ikilemini artırabilir ve bu aktörlerin kendi güvenliklerini sağlama adına şiddete başvurma eğilimlerini besleyebilir. Amin Maalouf'un *Uygarlıkların Batışı* kitabında belirttiği gibi, Orta Doğu halklarının İsrail ve Batı desteğiyle karartılan gelecekleri, Batı dünyasının temsil ettiği değerleri sarsan büyük bir uygarlık kaybına yol açmıştır (Doğrul ve Ünlü, 2023).

Batılı hükümetlerin İsrail'e verdikleri koşulsuz destek, Batı kamuoyunda ciddi bir tepki ve öfke doğurmuştur. Özellikle ABD öncülüğündeki demokratik rejimlerin, İsrail'in Filistinlilere yönelik uyguladığı şiddeti "insani yardım" söylemiyle meşrulaştırmaya çalışması, vicdan sahibi Batılı bireylerde rahatsızlık yaratmaktadır. Londra, Berlin ve New York gibi birçok şehirde düzenlenen Filistin yanlısı protestolar, yalnızca İsrail'e değil, aynı zamanda bu politikayı destekleyen Batılı siyasi elitlere de yöneliktir. İsrail'in Gazze'de yürüttüğü askeri operasyonlar, Batı demokrasilerinin ikiyüzlülüğünü açığa çıkarmış; siyasetle toplum arasındaki derin uçurumu gözler önüne sermiştir.

Dini Siyonizm, İsrail-Filistin çatışmasının temel dinamiklerinden biri olarak öne çıkmıştır. Bu ideoloji, özellikle yerleşim politikalarını meşrulaştırarak Filistinlilere yönelik düşmanlığı derinleştirmiştir. Ancak din, çatışmanın tek belirleyicisi değildir; İsrail hükümetinin politikaları tamamen dini referanslara dayanmaz. İsrail toplumu, din konusunda oldukça parçalı ve kutuplaşmış bir yapıya sahip olduğundan, siyasi alanda dini normların mutlak hâkimiyetine izin vermez. Buna karşın, dini ve seküler unsurları harmanlayan Siyonist ideolojinin yapısı, siyasallaşmış dini aktörlerin etkisine her zaman açık olmuştur (Baumgart, 2006).

Hunt (2008), kalıcı ve anlamlı bir barışın tesis edilebilmesi için Filistinlilere onurlu ve saygılı davranılması gerektiğini vurgular. Ona göre, karşı tarafın doğuştan sahip olduğu insanlık onurunu tanımadan kurulan bir barış, gerçek bir barış olamaz. Bu nedenle İsrail açısından barış ve birlikte yaşama adına başka bir çıkış yolu bulunmamaktadır.

1947 yılında Filistin kıyılarına ulaşan bir gemideki Yahudi göçmenlerin taşıdığı “Almanlar ailelerimizi ve evlerimizi yok etti, siz de umutlarımızı yok etmeyin” yazılı pankart, tarihsel bir ironiyi gözler önüne sermektedir. Zira kısa bir süre sonra bu göçmenlerin, yerli Filistinlileri zorla silah kullanarak sürmeleri veya öldürmeleri, dünya kamuoyunun açıklamakta zorlandığı trajik bir tabloyu ortaya çıkarmıştır. Bu topraklar tarihsel olarak Filistinlilere aittir; dolayısıyla bölgeye ilişkin anlatılarda Siyonist yerleşim ideolojisi yerine, bu topraklarda yaşayan halkın tarihsel sürekliliği vurgulanmalıdır.

İsrail rejiminin gerçekleştirdiği soykırım eylemlerini ve insan onurunu hiçe sayan uygulamaları eleştirmek, İsrail'in veya İsrailli Yahudilerin var olma hakkını reddetmek anlamına gelmemelidir. Ancak İsrail'in insan hakları ihlallerinin ve uluslararası hukuk normlarını çiğneyen tutumunun giderek daha görünür hale gelmesine rağmen, Filistin meselesi Avrupa'da hâlâ son derece tartışmalıdır. Bu durum, özellikle Almanya gibi ülkelerde, sömürgecilik ve antisemitizm gibi Avrupa tarihinin iki derin ahlaki krizini hatırlattığı için hassasiyetle ele alınmaktadır. İsrail'in, tarih boyunca insan hakları sicili sorunlu olan devletlerle iş birliği yapması ise bu karmaşayı daha da derinleştirmektedir. Bu bağlamda, yapılan eleştiriler antisemitizm değil, daha çok antisyonizm niteliği taşımaktadır; çünkü Siyonist ideolojinin dayandığı düşünsel yapı, dini ve ırkçı bir üstünlük anlayışını bir araya getirerek Yahudi olmayan insanın değerlerini yok etmeye yönelmiştir.

Türkiye'nin, Güney Afrika Cumhuriyeti'nin İsrail'e karşı Uluslararası Adalet Divanı'nda (UAD) açtığı davaya müdahil olma kararı alması, sürece uluslararası düzeyde önemli bir katkı sağlamıştır. Güney Afrika, 29 Aralık 2023 tarihinde İsrail'i, Birleşmiş Milletler Soykırım Sözleşmesi'ni ihlal etmekle suçlayarak dava etmiş ve Gazze'deki acil durum nedeniyle ihtiyati tedbirler talep etmiştir. Divan, 26 Ocak ve 28 Mart tarihlerinde bu taleplere ilişkin kararlar açıklamıştır. Türkiye, Güney Afrika'nın davasını desteklediğini bildirerek, Divan'ın aldığı ihtiyati tedbirlerin İsrail tarafından eksiksiz biçimde uygulanması gerektiğini vurgulamıştır. Türkiye'nin bu sürece katılımı, uluslararası hukuk mekanizmalarına katkı sunmayı hedeflemektedir. UAD'nin aldığı tedbir kararları, İsrail'in Soykırım Sözleşmesi'ne aykırı uygulamalarını durdurmasını, Gazze'deki soykırım çağrılarını önlemesini ve Filistinlilerin yaşam koşullarını iyileştirecek insani yardımların kesintisiz şekilde sağlanmasını öngörmektedir (Anadolu Ajansı, 2024). Ayrıca Mahkeme, İsrail'in bu tedbirlerin uygulanmasına ilişkin düzenli raporlar sunmasını da zorunlu kılmıştır.

Kaynaklar

- ABD İsrail'in Gazze'deki Soykırımına Ortak. (2023, Ekim). *Mepa News*. Erişim adresi: <https://www.mepanews.com/analiz-abd-israilin-gazzedeki-soykirimina-ortak-63223h.htm>
- ABD temsilciler meclisi, İsrail'e yardım tasarısını onayladı. (2023, Kasım). *Euro News*. Erişim adresi: <https://tr.euronews.com/2023/11/03/abd-temsilciler-meclisi-israile-yardim-tasarisini-onayladi-ukrayna-ve-gazze-plan-disinda-k>
- ABD'nin, DEAŞ'la mücadele bahanesiyle PKK/YPG terör örgütüne desteği sürüyor. (2023, Ağustos). *Savuma Sanayi*. <https://www.savunmasanayi.org/abdnin-deasla-mucadele-bahanesiyle-pkk-ypg-teror-orgutune-destegi-suruyor/>
- AB'de Ortadoğu çatlağı: Borrell'den uyarı. (2023, Ekim). *DW*. Erişim adresi: <https://www.dw.com/tr/abde-ortado%C4%9Fu-%C3%A7atla%C4%9F%C4%B1-borrellden-uyar%C4%B1/a-67189323>
- AB'den İsrail'e, "Gazze'ye insani yardım girişlerine izin ver" çağrısı. (2024, Nisan). *TRT Haber*. Erişim adresi: <https://www.trthaber.com/haber/dunya/abden-israile-gazzeye-insani-yardim-girislerine-izin-ver-cagrisi-851539.html>
- Alam, M. S. (2009). *Israeli exceptionalism: The destabilizing logic of zionism*. New York: Macmillan.
- Anayasa. (2024). Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. Erişim adresi: http://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2011.pdf
- Arı, Y. (2023). Bir insanlık suçu ve soykırım trajedisi: İsrail'in Filistinlilere uyguladığı devlet terörü nedeniyle yargılanması gerektiğine dair bir değerlendirme. *Darulhadis İslami Araştırmalar Dergisi*, 5, 16-38. <https://doi.org/10.61216/darulhadisdergisi.1392165>
- Atcı, İ. (2022). İslâm ve diğer ilâhî dinlerde varlık kategorisinde insan onuru. *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9(1), 210-236. <https://doi.org/10.17859/pauifd.1101400>
- Ateş, D. (2011). Gazze ve soykırım tartışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 610-634.
- Aydemir, M. (2023). *Ayrımcılık hattı*. Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/ayrimcilikhatti/ayrimcilik/israilli-haham-insanlarla-ugrasiyor-olsaydik-gazze-ye-insani-yardim-gonderirdik-ama-hayvanlarla-ugrasiyoruz-/1818026>
- Baumgart, C. (2006). *Religious Zionism and Israeli foreign policy* (Occasional Paper No. 30-1). Peace Research Institute Frankfurt, Cornell University Peace Studies Program. Erişim adresi: https://www.files.ethz.ch/isn/27212/Religious_Zionism.pdf
- Ben-Shalom, R. (2013). The first Jewish work on the seven deadly sins and the four virtues. *Mediaeval Studies*, 75(205), 205-270.
- Brooks, B. (2023, 12 Aralık). Harvard faculty rally around beleaguered university president claudine gay. *Reuters*. <https://www.reuters.com/world/us/harvard-faculty-rally-around-beleaguered-university-president-claudine-gay-2023-12-11/>
- Cassin, R. S. (2015). *From the ten commandments to the rights of man*. Erişim adresi: <http://renecassin.over-blog.com/article-from-the-ten-commandments-to-the-rights-of-man-72080499.html>
- Cichocka, A., Sengupta, N., Cislak, A., Gronfeldt, B., Azevedo, F. ve Boggio, P. S. (2023). Globalization is associated with lower levels of national narcissism: Evidence from 56 countries. *Social Psychological and Personality Science*, 14(4), 437-447.

- CPJ: 7 Ekim'den bu yana savaş bölgesinde 61 gazeteci öldürüldü. (2023, Ekim). *BBC*. Erişim adresi: <https://www.bbc.com/turkce/articles/c4n61j9lmg9o>
- Davut, A. (2011). Gazze ve soykırım tartışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 610–634.
- Doğrul, M. ve Ünlü, H. (2023). *TÜBA Filistin-İsrail savaşı raporu*. Türkiye Bilimler Akademisi.
- Donnelly, J. (2007). Human dignity and human rights. *Swiss Initiative to Commemorate the 60th Anniversary of the UDHR*. Erişim adresi: http://www.udhr60.ch/report/donnelly-humanDignity_0609.pdf
- Eker, İ. (2023). A review on the outcomes of collective narcissism regarding political psychology. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 11(28), 312.
- European Union. (2013). Charter of fundamental rights of the European Union. Erişim adresi: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:EN:PDF>
- Finkelstein, N. G. (2000). *Holokost endüstrisi: Yahudilerin çektiği çilelerin istismarı* (U. U. Bulsun, Çev.). Kırmızı Kedi Yayınları.
- Friedman, H. H. (2015). Human dignity and the Jewish tradition. Erişim adresi: <http://www.jlaw.com/Articles/HumanDignity.pdf>
- Gazze Belediyesi: 500 bin vatandaşımız açlık ve susuzluk tehlikesiyle karşı karşıya. (2023, Aralık). *Şarkul Evsat*. Erişim adresi: <https://turkish.aawsat.com/arap-d%C3%BCnyasi/4717791-gazze-belediyesi-500-bin-vatanda%C5%9F%C4%B1m%C4%B1z-a%C3%A7%C4%B1k-ve-susuzluk-tehlikesiyle-kar%C5%9F%C4%B1>
- Gazze'de 3 bin 117 öğrenci öldürüldü, 608 bin öğrenci okula gidemiyor. (2023, Kasım). *Yirmidört Tv*. Erişim adresi: <https://www.yirmidort.tv/dunya/gazzede-3-bin-117-ogrenci-olduruldu-608-bin-ogrenci-okula-gidemiyor-133275>
- Gazze'de ateşkes bitti katliam başladı! İsrail mülteci kampını bombaladı: 100'den fazla kişi öldü. (2023, Aralık). *CNN Türk*. Erişim adresi: <https://www.cnnturk.com/dunya/israil-multeci-kampini-bombaladi-100den-fazla-kisi-oldu>
- Gazzede yaşananlar soykırım suçunun şartlarını karşılıyor. (2024). *Uchilaltv*. Erişim adresi: <https://uchilaltv.com/2023/11/21/gazzede-yasananlar-soykirim-sucunun-sartlarini-karsiliyor/>
- Gilman, S. L. (2008). Are Jews smarter than everyone else? *The Jewish Quarterly Review*, 98(4), 545–561.
- Güngör, Ö. (2024). *İsrail'in teo-politiği vadedilmiş topraklar*. DBY Yayınları.
- Gürkan, S. L. (2012). *Yahudilik*. İstanbul: İSAM Yayınları.
- Gürsu, O. (2022). Gençlik dönemi inanç krizinin psikolojik kökenlerinin analizi: Olgu sunumu. *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9(3), 915–931.
- Gürsu, O. (2024). Kötülüğün sıradanlaştırılması: Gazze soykırımı bağlamında psikolojik bir analiz. *Burdur İlahiyat Dergisi*, 8, 130–149. <https://doi.org/10.59932/burdurilahiyat.1476096>
- Gürsu, O. ve Özokudan, F. S. Ö. (2019). Ergenlerde dindarlık, narsizm ve özgüven. *Turkish Academic Research Review*, 4(4), 449.
- Harman, Ö. F. (2013). İlahi dinlerde insan onuru öğretisi. *Hız. Peygamber ve İnsan Onuru* içinde (107–114 ss.). Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Hasanov, E. (2015). *Nuh kanunları ve nuhilik*. İstanbul: İSAM.
- Houghton, D. P. (2021). *Siyaset psikolojisi*. Bilge Kültür Sanat Yayınları.

- Hunt, C. J. II. (2008). A poverty of respect: Human rights, honor, dignity, and respect in the Israeli-Palestinian conflict. *Albany Law Review*, 71(4), 861-881.
- İsrail fosfor bombası kullandı iddialarını İnsan Hakları İzleme Örgütü doğruladı! (2023, Ekim). *Halk Tv*. Erişim adresi: <https://halktv.com.tr/dunya/israil-gazze-saldirilarinda-beyaz-fosfor-bombasi-mi-kullandi-776219h>
- İsrail Gazze'de ambulans konvoyunu vurdu: Çok sayıda can kaybı var. (2023, Kasım). *Haber Global*. Erişim adresi: <https://haberglobal.com.tr/dunya/israil-gazgede-ambulans-konvoyunu-vurdu-cok-sayida-can-kaybi-var-293467>
- İsrail Gazze'de hastane vurdu: 500 ölü. (2023, Ekim). *Dünya Gazetesi*. Erişim adresi: <https://www.dunya.com/dunya/israil-gazgede-hastane-vurdu-500-olu-haberi-708111>
- İsrail güçleri Gazze'de 3342 çocuk öldürdü. (2023, Ekim). *Anadolu Ajansı*. Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/vg/video-galeri/israil-gucleri-gazze-de-3342-cocuk-oldurdu/0>
- İsrail güçleri, bir yaşını doldurmamış 133 bebeği öldürdü. (2023a, Kasım). *TRT Haber*. Erişim adresi: <https://www.trthaber.com/haber/dunya/israil-gucleri-bir-yasini-doldurmamis-133-bebegi-oldurdu-808486.html>
- İsrail ordusu Gazze'de ambulans konvoyunu vurdu, en az 15 kişi hayatını kaybetti. (2023). *Medyascope*. Erişim adresi: <https://medyascope.tv/2023/11/04/israil-ordusu-gazgede-ambulans-konvoyunu-vurdu-en-az-15-kisi-hayatini-kaybetti/>
- İsrail savaş uçakları, Gazze Şeridi'nde su boru hatlarını bombaladı. (2023, Aralık). *Sputnik Türkiye*. Erişim adresi: <https://anlatilaninotesi.com.tr/20231210/israil-savas-ucaklari-gazze-seridin-de-su-boru-hatlarini-bombaladi-1078269201.html>
- İsrail sivilleri hedef aldı! Gazze'de son durum açıklandı. (2023, Ekim). *Sabah*. Erişim adresi: <https://www.sabah.com.tr/dunya/israil-sivilleri-hedef-aldi-gazgede-son-durum-aciklandi-cok-sayida-olu-ve-yarali-var-6654487>
- İsrail, elektriğin ardından Gazze'de su akışını da kesti. (2023b, Ekim). *TRT Haber*. Erişim adresi: <https://www.trthaber.com/haber/dunya/israil-elektrigin-ardindan-gazgede-su-akisini-da-kesti-802060.html>
- İsrail, Gazze'de hamile bir kadını iki çocuğuyla öldürdü. (2023, Ekim). *Sağlık Aktüel*. Erişim adresi: <https://www.saglikaktuel.com/haber/israil-gazgede-hamile-bir-kadini-iki-cocuguyla-oldurdu-93098.htm>
- İsrail: Esirler bırakılmadan Gazze'ye elektrik, su ve yakıt yok. (2023, Ekim). *Bianet*. Erişim adresi: <https://bianet.org/haber/israil-esirler-birakilmadan-gazze-ye-elektrik-su-ve-yakit-yok-286223>
- İsraili hahamdan insanlık dışı sözler... Filistinlileri 'hayvanlar' olarak niteledi. (2023, Kasım). *Akşam*. Erişim adresi: <https://m.aksam.com.tr/guncel/israilli-hahamdan-insanlik-disi-sozler-filistinlileri-hayvanlar-olarak-niteledi/haber-1418712/>
- İşgalci İsrail, Gazze'de 31 camiyi tamamen yıktı. (2023, Ekim). *Diyanet Haber*. Erişim adresi: <https://www.diyanehaber.com.tr/isgalci-israil-gazgede-31-camiyi-tamamen-yikti#:~:text=Gazze'deki%20Vak%C4%B1flar%20Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1%2C%20i%C5%9Fgalcilerin,y%C3%BCkseldi.%22%20ifadelerine%20yer%20verildi>
- Jackson, J. W. (1993). Realistic group conflict theory: A review and evaluation of the theoretical and empirical literature. *The Psychological Record*, 43(3), 395-414.

- Khatib, R., McKee, M. ve Yusuf, S. (2024). Counting the dead in Gaza: Difficult but essential. *The Lancet*. Erişim adresi: [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(24\)01169-3](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(24)01169-3)
- Kip, A. (2018). Grup aidiyetinin tipik özdeşimleri bağlamında Bakara suresinde 'Yahudi grup dayanışması'. *Journal of Analytic Divinity*, 2(1), 82-115. <https://doi.org/10.46595/jad.375140>
- Köse, S. (2024). Gazze'de Yahudilerin din savaşı ve işgal ordusunu şekillendiren siyonist askerler. *Muslim Port*.
- Küçükcan, T. (2010). Terörün sosyolojisi: Toplumsal kökenleri anlama imkânı. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 6(24), 33-54.
- Lewis, M. (2007). A brief history of human dignity. J. Malpas & N. Lickiss (Ed.), *Perspectives on Human Dignity* içinde (96. s.). Springer.
- Luscombe, R. (2023, 9 Aralık). University of Pennsylvania president resigns after furor over free speech and antisemitism. *The Guardian*. Erişim adresi: <https://www.theguardian.com/us-news/2023/dec/09/university-of-pennsylvania-president-free-speech-antisemitism>
- Maimonides, M. (1991). *The commandments* (C. B. Chavel Çev.). Soncino Press.
- Mezkit, M. (2014). Siyonizmin siyon protokolleri ile 'dünya hâkimiyeti' düşüncesi. *Yeni Fikir Dergisi*, 6(13), 69-92.
- Murray, C. (2007, Nisan). Jewish genius. *Commentary Magazine*. Erişim adresi: <https://www.commentary.org/articles/charles-murray/jewish-genius/>
- Murray, C. ve Herrnstein, R. (1994). *The Bell Curve*. New York: The Free Press.
- Okumuş, E. (2013). Toplumsal hayatta insan onuru. *Hizmet Peygamber ve insan onuru* içinde (s. 49-62). Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Öldürülen Gazzeli çocuklar için İsrail'de sevinç gösterisi. (2024). Daily Motion. Erişim adresi: <https://www.dailymotion.com/video/x6hwd0x>
- Pappe, I. (2018). *İsrail hakkında on mit*. Ankara: Nika Yayın.
- Poliakov, L. (2003). *History of anti-semitism: From the time of christ to the court Jews*. University of Pennsylvania Press.
- Rakover, N. (1998). *Law and the Noahides: Law as a universal value*. Jerusalem: The Library of Jewish Law.
- Reicher, S., Haslam, S. A. ve Rath, R. (2008). Making a virtue of evil: A five-step social identity model of the development of collective hate. *Social and Personality Psychology Compass*, 2(3), 1331-1333.
- Savaşan, F., Türkdoğan, K. A., Ceylan, E., Kavak, G., Rakipoğlu, M. ve Aydın, Ö. (2023). Antisemitizm suçlamasının araçsallığı ve Batıdaki akademik özgürlüğe etkisi. *İslam Ülkeleri Akademisyenler ve Yazarlar Birliği (AYBİR)*. Erişim adresi: <https://www.aybir.org/yayinlar/rapor/antisemitizm-suclamasinin-aracsalligi-ve-batidaki-akademik-ozgurluge-etkisi/>
- Savaşın Bir Diğer Nedeni de Gazze'nin Akdeniz'deki Doğalgaz Yatakları mı?. (2023, Ekim). *Strasam*. Erişim adresi: <https://strasam.org/ua-iliskiler/uluslararasi-sorunlar/savasin-bir-diger-nedeni-de-gazzenin-akdenizdeki-dogalgaz-yataklari-mi-2470>
- Schultz, J. P. (1981). *Judaism and the gentile faiths: Comparative studies in religion*. New Jersey: Associated University Presses.

- Schwarz, R. E. (2018). The impact of religion on political decision-making in the Israeli-Palestinian conflict: Debating Judaism and Zionism (Master's thesis). ISCTE – Instituto Universitário de Lisboa, School of Sociology and Public Policy, Department of History.
- Searle-White, J. (2001). Identity-The consistent feature. In J. Searle-White (Ed.), *The Psychology of Nationalism* (pp. 47–66). New York: Palgrave Macmillan US.
- Şahin, Ö. K. (2019). (Dost-) Düşmanlar: Hristiyan siyonizmde antisemitizm ve anti-İslamizm. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, 23(3), 1315–1330.
- Tajfel, H. ve Turner, J. C. (2004). The social identity theory of intergroup behavior. In J. T. Jost & J. Sidanius (Ed.), *Political Psychology* (pp. 276–293). Psychology Press.
- Terör devleti İsrail'in Givati Tugayı Gazze'de okulu üs yaptı! Tepki çeken kutlama görüntüleri. (2023, Kasım). *A Haber*. Erişim adresi: <https://www.ahaber.com.tr/dunya/2023/11/13/teror-devleti-israilin-givati-tugayi-gazgede-okulu-us-yapti-tepki-ceken-kutlama-goruntuleri/>
- Türkiye, Güney Afrika'nın UAD'de İsrail'e karşı açtığı soykırım davasına müdahil olacak. (2024, Mayıs). *Anadolu Ajansı*. Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/turkiye-guney-afrika-nin-uadde-israil-e-karsi-actigi-soykirim-davasina-mudahil-olacak/3207272#:~:text=G%C3%BCney%20Afrika'n%C4%B1n%20Uluslararası%C4%B1%20Adalet,Uluslararası%C4%B1%20Adalet%20Divan%C4%B1nda%20dava%20a%C3%A7t%C4%B1>
- United Nations. (2008). Report of the special committee to investigate Israeli practices affecting the human rights of the Palestinian people and other Arabs of the occupied territories. Kanun No. A/61/500/Add.1.
- United Nations. (2013, March). The Universal Declaration of Human Rights. Erişim adresi: <http://www.un.org/en/documents/udhr/>
- Wilson, A. T. (2023). Vice-based accounts of moral evil. *Philosophical Studies*, 180(9), 2825–2845. <https://doi.org/10.1007/s11098-023-02010-9>
- Yahudiler Gazze'de yapılan soykırımı kutladı. (2023, Kasım). *Daily Ummah*. Erişim adresi: <https://www.dailyummah.com/yahudiler-gazgede-yapilan-soykirimi-kutladi/>
- Yaman, S. (2016). Tevrat'a göre insan hayatı ve onurunun kutsallığı. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 352.
- Yavaş ölüm: İsrail Gazze soykırımında hastalığı silah olarak kullanıyor. (2023, Kasım). World Socialist Web Site. Erişim adresi: <https://www.wsws.org/tr/articles/2023/11/29/mliq-n29.html>